KADIN

Veda Haccı için yola koyulmuşlardı. Kalabalığın arasında Peygamberimizin sevgili eşleri de vardı. Hanımları taşıyan develer, âdeta kendilerini yönlendiren Enceşe'nin güzel sesine adımlarını uyduruyorlardı. Habeş asıllı bir zenci olan Enceşe, kutlu yolculuğun coşkusu ile şiirler okuyor, nağmeleri develeri coşturuyorken dinleyenleri de mest ediyordu. Ama bu kadar ritim ve heyecan develeri hızlandırmış ve sarsıntıları hanımları rahatsız eder hâle gelmişti. Peygamberimiz endişelendi ve her zamanki nezaketi ile Enceşe'ye seslenerek:

رُوَيْدًا يَا أَنْجَشَةُ لاَ تَكْسِرِ الْقَوَارِيرَ

“Enceşe, aman sakin ol! Kristallere dikkat et!” diye uyardı.[1]

Peygamberimizin sevgili eşleri başta olmak üzere develer üzerinde yolculuk yapan hanımlar için “el-kavârîr”, yani cam veya kristal kinayesini kullanması, hanımların narin, hassas ve kırılgan yapılarına bir işaret olduğu kadar, onların kıymet ve değerlerine de bir ima idi.

Ebû Kılâbe, “Allah'ın Resûlü öyle bir kelime söyledi ki şayet bunu biriniz söylemiş olsa diğerleri onu ayıplardı.” demekten kendini alamamıştı.[2] Kadına sıradan bir eşya kadar bile değer vermeyen bir anlayıştan gelenler, böyle zarif, saygın ve kıymetli bir bakışla yapılan değerlendirmeye şaşırıyorlardı.

Hz. Ömer: “Biz câhiliye döneminde kadına zerre kadar değer vermezdik. İslâm gelip de Allah onlardan bahsedince, üzerimizde hakları olduğunu ama onları işlerimize dâhil etmek zorunda olmadığımızı düşündük. Bir gün eşimle aramda bir tartışma oldu ve eşim bana karşı ağır konuştu. Ona, 'Haddini bil!' dedim. Bunun üzerine eşim şöyle cevap verdi: 'Sen beni böyle azarlıyorsun ama (Peygamber'in eşi olan) kızın Hafsa, Rasûlullah'ın (karşısında konuşmaktan çekinmeyerek bazen) üzülmesine sebep oluyor!”[2]

Aslında Hz. Ömer'in bu cümleleri, insanların İslâm ile tanıştıktan sonra kadın hakkındaki yargılarını nasıl değiştirmek zorunda kaldıklarını anlatmaktadır. Bu durum hayatlarını kolaylaştıran ve menfaatlerini besleyen bir eşya olmaktan kurtulan kadının, görevleri kadar hakları da olan bir insan konumuna yükselmesidir.

---

[1] Buhârî, Edeb, 111.
[2] Buhârî, Libâs, 31.

Fakat nesiller boyunca kadına karşı takınılan yanlış tutum ve edinilen hatalı bakış, sadece Arap toplumuna has değildi. Tarihin kadim zamanlarına kadar bu anlayışın uzanması, şaşırtıcı ve bir o kadar da düşündürücüdür.

Rabbimiz, Hz. Âdem'i ve eşini yarattıktan sonra onları cennette misafir etmiş, diledikleri gibi yiyip içmelerine izin vermiş fakat ağaçlardan birinin meyvesine ilişmemelerini istemişti.[4] Bu, insanoğlu için ilk yasaktır, hiç kuşkusuz Hz. Âdem ve eşi için de bir sınanmadır. Zira insanlığın babasının da, kendisinden sonra gelecek her insan gibi bir süreliğine denenmek üzere dünya hayatına gönderilmesine,[5] sonra da tekrar Rabbine döndürülmesine[6] karar verilmiştir.

Şeytan akıllarını çelmiş, onlarda melek olma ya da sonsuzluğa erişme arzusu uyandırarak yasak ağacın meyvesinden yemelerine neden olmuştur.[7]

فَاَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا

"Şeytan onların ayaklarını kaydırdı."[3]

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ

"Onları kandırarak yasağa sürükledi."[4] derken Kur'an'ın bizlere verdiği mesaj son derece açıktır:

Hz. Âdem'i ve Havva'yı birlikte ayartan şeytan idi, ikisinden biri değil! Kur'an, bir âyetinde sadece Hz. Âdem'i eleştirirken[10] hiçbir âyette Hz. Havva'yı tek başına suçlamamıştır. Nitekim Allah onları birbirlerine karşı değil, şeytana karşı uyarmış,

يَا اٰدَمُ اِنَّ هٰذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ

"Ey Âdem! Şüphesiz ki bu (şeytan) senin ve eşinin düşmanıdır."[5] demişti. Sonuçta Hz. Âdem ve Hz. Havva, birlikte kanmış, birlikte hata işlemiş, birlikte pişman olup tevbe etmiş ve yeryüzü hayatına birlikte gönderilmişlerdi.[12]

Bu gerçeğe rağmen insanlığın kadın hakkındaki olumsuz yargısı, Hz. Âdem'i aldatanın, eşi Hz. Havva olduğu gibi bir inanışa dayandırılmıştır.[13] Çok eski bir tabloda, erkeği suça teşvik eden ve Allah ile arasına girerek cennetten çıkarılmasına

---

[3] Bakara, 2/36.
[4] A'râf, 7/20.
[5] Tâ-Hâ, 20/117.

neden olan, “kadın” şeklinde resmedilmiştir. O hâlde Hz. Havva hamilelik, doğum ve âdet görme gibi sıkıntılara katlanırken cezasını çekiyor olmalıdır.[14]

Hâlbuki Yüce Yaratıcı'nın, kadın ve erkek arasında adaletsizlik yapmış olması nasıl izah edilecek? O'nun,

اَنّي لَا اُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى

“Sizden erkek olsun kadın olsun, hiçbir çalışanın amelini karşılıksız bırakmayacağım.”[6] derken, kadını ve erkeği eşit mükâfatlandırmayı vaad ettiğini görmek gerekmez mi? ***“Hırsız erkek ile hırsız kadın…” ,***[16] ***“Zina eden kadın ve zina eden erkek…”*** [17] diyerek hatadan bahsederken her iki cinsi de ayrı ayrı zikrettiğini, o hâlde ceza verirken de eşit davranacağını anlamak gerekmez mi?

قُلْ لِلْمُؤْمِنينَ يَغُضُّوا مِنْ اَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ

“Mümin erkeklere söyle gözlerini haramdan sakınsınlar, namuslarını korusunlar.”[7] emrinin hemen ardından,

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ

“Mümin kadınlara da söyle gözlerini haramdan sakınsınlar, namuslarını korusunlar.”[8] buyurduğuna göre, her iki cinsten de beklentisinin aynı olduğunu düşünmek gerekmez mi?

Nitekim Allah, meleklerine,

اِنِّي جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَليفَةً

“Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım.”[9] derken ve insanları, “yeryüzünün halifeleri” kıldığını[21] yani O'nun rızasına uygun biçimde bir hayat sürmek üzere dünyayı imar ile görevlendirdiğini söylerken, cinsiyetten hiç bahsetmemektedir.

İşte Peygamber Efendimizin gerek sözleri gerekse davranışlarıyla kadın konusunda insanlığa verdiği mesaj, bu âyetlerin özü niteliğindedir.

---

6 Âl-i İmrân, 3/195.
7 Nûr, 24/30.
8 Nûr, 24/31.
9 Bakara, 2/30.

Allah'ın Resûlü;

إِنَّمَا النِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ

"Kadınlar, erkeklerle birlikte bir bütünü tamamlayan diğer yarıdır."[10] demek suretiyle Kadını ve erkeği bölmüyor, birini yüceltip öbürünü görmezden gelmediği gibi, onları bütünleştiriyor, kaynaştırıyor ve insan bütününün birer yarısı ilân ediyordu. Tıpkı Rabbimizin, eşleri tanımlarken,

هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَاَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ

"Onlar size örtüdürler, siz de onlara örtüsünüz."[11] buyurduğu gibi! Birbirinin eksiğini giderip açığını kapatan bir örtü, muhabbet ve merhametin huzurunu veren, sükûna eriştiren[24] bir eş!

Allah'ın Elçisi;

حُبِّبَ إِلَيَّ النِّسَاءُ وَالطِّيبُ وَجُعِلَتْ قُرَّةُ عَيْنِى فِى الصَّلاَةِ

"Bana (dünya nimetlerinden) kadın ve güzel koku sevdirildi. Namaz ise gözümün nuru kılındı."[12] der.

Allah-u Teala kadını ve erkeği, dünya hayatının zorluklarını da güzelliklerini de paylaşmak için yan yana var etmiş, imtihanı başarıyla verebilmek için birbirlerine yardımcı olmalarını istemiştir.

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ

"İman eden erkekler ve iman eden kadınlar birbirlerinin dostudurlar."[13] buyurarak iyi işlerde ortak olduklarında onları sonsuz cennet nimetleri ile ödüllendireceğini anlatmıştır.

اَلْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ

---

[10] Ebû Dâvûd, Tahâret, 94.
[11] Bakara, 2/187.
[12] Nesâî, İşratü'n-nisâ', 1.
[13] Tevbe, 9/71.

"Münafık erkekler ve münafık kadınlar birbirlerindendir."[14] diye başlayan âyetlerinde, kötülükte işbirliği yaptıklarında cehennemde de bir arada ceza göreceklerini ve aynı lâneti hak edeceklerini haber vermiştir.

Hz. Peygamber'in getirdiği ve öğrettiği din, cinsiyete değil insana odaklıdır. İnsanlık onuruna saygıyı ve hayatın her alanında adaleti emreder. Âdem ile Havva'nın çocukları, Rableri karşısında ırk, dil ve renkleri sayesinde değer kazanmadıkları gibi cinsiyetleriyle de bir payeye erişemezler. Zira Son Peygamber'in dile getirdiği hüküm kesindir:

أَكْرَمُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاهُمْ

"Allah katında insanların en değerlisi, takva bilincine erişmiş olanlardır."[15] Her ne kadar değişik bedenlere bürünerek dünyaya gönderilmişlerse de, içlerindeki "insanlık özü" yani "ruh" aynıdır. Mevlânâ'nın dediği gibi, testilerin farklı modellerde olmasına bakarak aldanmamak gerekir. Zira topraktan üretilen testiyi kırınca içinden akan can suyu aynı sudur!

"Hanımlarımız hakkında ne dersiniz?" diye sorulduğunda Peygamber Efendimiz,

أَطْعِمُوهُنَّ مِمَّا تَأْكُلُونَ وَاكْسُوهُنَّ مِمَّا تَكْتَسُونَ وَلاَ تَضْرِبُوهُنَّ وَلاَ تُقَبِّحُوهُنَّ

"Yediklerinizden onlara da yedirin, giydiklerinizden onlara da giydirin, onları dövmeyin ve kötülemeyin." buyurmuştur.[16] O (sav),

أَلاَ إِنَّ لَكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ حَقًّا وَلِنِسَائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا

"...Dikkat edin! Sizin hanımlarınız üzerinde hakkınız olduğu gibi, hanımlarınızın da sizin üzerinizde hakları vardır..."[17] diye hatırlatmada bulunmuştur.

Terazinin dengesini bir tarafın lehine bozmaya, bu sırada diğer tarafı mağdur etmeye izin vermemiştir. Kadının toplumdaki yerini hatırlatmış, saygınlığına dikkat çekmiş ve hakları konusunda uyarmıştır. Bunu, soylu ve seçkin kadınlara özgü bir yaklaşım tarzı olarak ilân etmemiş, aksine kimsesiz kadınlara da aynı hassasiyetle davranılmasını istemiştir.

---

[14] Tevbe, 9/67.
[15] Buhârî, Tefsîr, (Yûsuf) 2
[16] Ebû Dâvûd, Nikâh, 40-41.
[17] Tirmizî, Radâ, 11.

O Merhamet Elçisi, bir ara mescidini süpüren zenci bir kadını göremeyince merak edip sormuş, vefat ettiğini duyunca üzülmüş ve böyle bir kadının cenaze namazı için kendisini rahatsız etmek istemeyen ashâbına sitem etmiştir. O günün insanı için alışılmadık bir vefa örneği göstererek mescidine emek veren bu kadıncağızın kabri başında tekrar cenaze namazı kıldırmış ve dua etmiştir.[31]

Savaşta kadınların öldürülmesini yasaklamış,[32] esir edilen kadınlara karşı ise ayrıcalıklı ve itinalı bir muameleyi öngörmüştür. Esir bir annenin, yavrusundan ayrılmak suretiyle köle olarak satıldığını duyunca tepki göstererek;

مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الْوَالِدَةِ وَوَلَدِهَا فَرَّقَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَحِبَّتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

"Anne ile evlâdının arasını ayıranın, Allah da kıyamet günü sevdikleriyle arasını ayırır."[18] buyurmuştur. Üzerinde durduğu nokta hep aynıdır; kadının da, yaratılış gereğine uygun ve insanca yaşama hakkı vardır.

Hz. Peygamber, temel insanî hakları kullanarak hayata dâhil olan kadına engel olmuyor, ondan sadece toplum içinde itibarını zedelemeyecek şekilde davranmasını istiyordu. Allah karşısında sorumlulukları olan bir kul olarak dinini öğrenmesi için kadının eğitimine özel zaman ayırıyor,[34] fikirlerine değer vererek dinliyor, mahrem sorularını bile cevapsız bırakmıyordu.[35]

Darda kalıp ona koşan kadının sıkıntısına kulak veriyor,[36] kendisine yemek yapıp getiren ve ikramda bulunan kadınları geri çevirmiyordu.[37] Hastalanan bazı sahâbe hanımları ziyaret ederek teselli ediyor,[38] aile yakını olan kadınların evlerinde istirahat ederek onlara hayır duada bulunuyor[39] ve davetlerine icabet ederek evlerinde namaz kıldırıyordu.[40]

Yalnızca barış ve huzur dolu günleri değil savaş ve sıkıntı zamanlarını da kadınla paylaşıyordu. Cephenin gerisinde yaralıları tedavi edip su taşıyan hanımlara[41] emeklerinin karşılığı olarak ganimetten pay veriyordu.[42] Ve Uhud günü, elinde kılıç ile çarpışırken bedenini ona siper eden kahraman bir kadını şöyle taltif ediyordu: *"Sağıma ya da soluma, nereye yönelsem önümde onun (Ümmü Umâre'nin) çarpıştığını görüyordum."*[19] Kısacası hayatın doğal akışı içinde kadını ayrıştırmıyor, dışlamıyor ve onu hayatın içinde belli bir alana sıkıştırmıyordu.

---

[18] Tirmizî, Büyû', 52.
[19] İbn Sa'd, Tabakât, 8, 415.

Sevgili Peygamberimiz, muhatap kitlesinin sadece erkekler olmadığını her fırsatta hissettirirdi. Cemaatinden kadını uzaklaştırmaz, arkasında namaz kılma şerefinden, sohbetini dinleme zevkinden mahrum etmezdi.

Sabah namazının alacakaranlık vaktinde bile inanmış hanımlar onun arkasında namaz kılmaya gelirlerdi.[44] Yatsı namazı için gece mescide gelmek istediklerinde kocalarının onlara engel olmamasını emretmişti.[45] Cuma namazında hutbenin eğitiminden faydalandıkları gibi[46] bayram namazında da hazır bulunmalarını isterdi.[47]

Asırlar boyunca âdet dönemlerinde pis kabul edildiklerinden erkeklerle aynı sofraya oturamayan, aynı yatakta yatamayan, hatta kıyafetlerine dokunulmayan kadınları,[48] bayram sabahı namaz kılamasalar bile cemaatin dualarına eşlik etmeleri için namazgâha çağıran duyarlı bir Peygamberimiz vardı![49]

Âdetli eşinin kucağına yaslanıp Kur'an okuyan,[50] mescitte itikâfta iken bile hücresine doğru başını uzatıp ona saçlarını taratan,[51] bir Peygamberimiz vardı! Âdet günlerinde eşiyle aynı kadife yorganın altında uyuyan,[52] hatta namaz kılarken önünde uzanmış yatan Hz. Âişe'yi uyandırmayan, sadece secdeye varacağında hafifçe dokunarak ayaklarını toplamasını sağlayan[53] müşfik bir Peygamberimiz vardı!

Mescidinde kılınan bir namazın ardından, kalabalığın kapıda yığılarak kadınları rahatsız etmesini engellemek için erkek cemaati bir süre oturtan ve çıkmak isteyen hanımlara öncelik tanıyan nazik bir Peygamberimiz vardı![54]

Ashâbına uzun bir namaz kıldırmaya niyetlendiği hâlde, cemaatin içinde bir çocuk ağlaması duyunca okumasını kısa keserek namazı hızlandırdığını söyleyen, çocuğu ile mescide gelen kadına kızmak yerine, *“Annesinin ona gösterdiği şefkatten dolayı yaşayacağı tedirginliği düşünüyorum.”*diyen[55] anlayışlı bir Peygamberimiz vardı!

لاَ تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللَّهِ مَسَاجِدَ اللَّهِ

“Allah'ın kadın kullarının Allah'ın mescitlerine gelmelerine engel olmayınız.”[20] buyururken de aslında insanlığa vermek istediği mesaj aynıydı: Kadın da erkek gibi Allah'ın kuludur.

Allah Rasûlü'nün kadına karşı tutumu yapmacık ve değişken değildi. Yabancı ve asil bir kadının karşısındaki tavrı ne kadar kibar ve ölçülü ise, en yakınındaki eşlerine

[20] Buhârî, Cum’a, 13.

karşı tavrı da o kadar anlayışlı ve nazikti. Hatta bir erkeğin aynı yastığa baş koyduğu hayat arkadaşına karşı şefkatli davranmasını çok daha fazla önemsiyor,

أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ خُلُقًا

"...Sizin en hayırlınız hanımlarına karşı en iyi davrananınızdır."[21] diyordu. Âdemoğlu için iyi bir eşe sahip olmanın ne büyük bir nimet olduğunu hatırlatıyor, onun bu nimetin kıymetini bilmesini istiyordu.

مِنْ رَزَّقَهُ اللهُ امْرَأَةً صَالِحَةً فَقَدْ أَعَانَهُ عَلَى شَطْرِ دِينِهِ فَلْيَتَّقِ اللهَ فِي الشَّطْرِ الثَّانِي

"Allah, bir kimseye iyi bir hanım vermişse, dininin yarısında ona yardım etmiş demektir. Artık diğer yarısı için de, Allah'a karşı kendisine çeki düzen versin."[22] buyururken, güzel huylu bir kadının mânevî anlamdaki desteğini de hatırlatıyordu.

Diğer taraftan Hz. Peygamber, kendilerini ibadete adadıkları için hanımlarını ihmal edenleri sert bir dille uyarıyordu.[59] Veda Haccı'nda insanlığı karşısına alıp nasihatte bulunurken erkeklere dönerek, kadının onlara ait bir eşya mesabesinde olmadığını söylemişti. Dolayısıyla kadın üzerinde istedikleri gibi tasarrufta bulunma hakkına da sahip değillerdi. Peki, ne idi kadın? Hz. Peygamber'in tanımlaması muhteşem ve ürpertici idi: Allah'ın emaneti!

فَاتَّقُوا اللَّهَ فِى النِّسَاءِ فَإِنَّكُمْ أَخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانِ اللَّهِ وَاسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ

"... Kadınlar hakkında Allah'tan korkun. Çünkü siz, onları Allah'ın emaneti olarak aldınız ve Allah'ın adını anarak (nikâh kıyıp) kendinize helâl kıldınız."[23] buyurmuştu. Gün gelecek, asıl sahibi emanetini geri alacak ve ona hangi muameleyi lâyık gördüğünü erkeğe soracaktı.

Bir defasında, Peygamberimiz;

الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَخَيْرُ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ

---

[21] Tirmizî, Radâ, 11.
[22] Hâkim, Müstedrek, III, 1009 (2/161).
[23] Müslim, Hac, 147.

“Dünya (geçici) bir nimettir. Dünyanın en değerli nimeti ise iyi/saliha kadındır”[24] demişti. Dünyanın yaratıldığı günden bu yana, toplumların var olabilmesi için görevler paylaştırılmış, insanların güç ve imkânları eşit kılınmamıştı. Kimisi daha akıllı iken kimisi daha zengin, kimisi daha kuvvetli iken kimisi daha duygusal, kimisi daha cesurken kimisi daha şefkatli yaratılmıştı.

Her birinden istenen ise aynıydı; farklı rolleri üstlenmiş ve farklı yeteneklerle donatılmış olabilirsiniz ama gücünüzü karşınızdakini ezerek sömürmek üzere zulüm yolunda kullanmamalısınız! İlâhî vahiy, dengelerin bozulduğu dönemlerde, peygamberlerin diliyle insanlığı defalarca adalete çağırmıştı. Bütün elçilerin öğretisinde fakiri, yaşlıyı, köleyi, çocuğu, yetimi yani kısacası horlanarak hakları çiğnenebilecek kimseleri koruma çağrısı vardı. Peygamber Efendimizin,

اللَّهُمَّ إِنِّى أُحَرِّجُ حَقَّ الضَّعِيفَيْنِ الْيَتِيمِ وَالْمَرْأَةِ

“Allah'ım, ben iki zayıfın; yetimin ve kadının hakkına el uzatılmasını yasaklıyorum.”[25] buyurması da bu çağrının bir parçasıydı.

O, öncelikle ve özellikle kadına karşı yakın çevresinden gelebilecek olumsuz tavırları engellemek için uğraşmıştır. Allah, kadın ve erkeği birbirlerinde huzur bulmaları için eş olarak yarattığına göre ailede huzursuzluk sebebi olan her davranış sorgulanmalıdır. Elbette insan olmanın kaçınılmaz sonucu olarak erkek kadar kadın da hata işleyecek, yanlış kararlar alacak, kusurlu davranışlar sergileyecektir. Bunlar karşısında erkeğin takınacağı tavır bizzat Allah tarafından belirlenmiştir:

وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَاِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسٰى اَنْ تَكْرَهُوا شَيْـًٔا وَيَجْعَلَ اللّٰهُ فيهِ خَيْرًا كَثيرًا

“Onlarla (hanımlarınızla) iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmadıysanız, olabilir ki siz bir şeyden hoşlanmazsınız da Allah onda pek çok hayır yaratmış olur.”[26]

Allah'ın Rasûlü de erkeğin kadına karşı şiddete başvurmasını kesin bir dille yasaklamıştır. Eşini acımasızca dövüp akşam olunca da onunla aynı yatağı paylaşmanın ne büyük tezat olduğuna dikkat çekmiştir.[65] Şüphesiz kendisi dayağın kabul gördüğü ve sıradanlaştığı bir toplumda yaşıyordu. Buna karşın o, hayatı boyunca ne bir kadına ne de bir hizmetçiye tokat atmıştır.[66] Onu örnek alan bir aile

[24] Müslim, Radâ, 64.
[25] İbn Mâce, Edeb, 6.
[26] Nisâ, 4/19.

reisi, affı, sabrı ve merhameti elden bırakmamak zorundadır. Hz. Peygamber'in gözünde kadına el kaldırmak, bedeli çok ağır bir suçtur. Nitekim koyunlarına göz kulak olmadığı için cariyesini döven sonra da bundan pişman olarak onu azat edip etmemesi gerektiğini sormaya gelen bir adama, onu özgürlüğe kavuşturması gerektiğini söylemiştir.[67]

Bir gün Allah'ın Rasûlü; Hz. Ömer'e şöyle demiştir:

أَلاَ أُخْبِرُكَ بِخَيْرِ مَا يَكْنِزُ الْمَرْءُ الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ إِذَا نَظَرَ إِلَيْهَا سَرَّتْهُ وَإِذَا أَمَرَهَا أَطَاعَتْهُ وَإِذَا غَابَ عَنْهَا حَفِظَتْهُ

"Kişinin sahip olabileceği en hayırlı hazineyi sana söyleyeyim mi? (Kocası) yüzüne baktığında ona huzur veren, ondan bir şey istediğinde yerine getiren ve kocasının yokluğunda onun saygınlığını koruyan iyi/saliha bir kadın!"[27]

Aslında bu sözleriyle, huzurlu bir ailenin vazgeçilmezi olan kadınlara da seslenmiştir. Aksi ve huzursuz bir ifadeyi yüzünden eksik etmeyen, eşinin meşru isteklerini umursamayarak kulak ardı eden, evine, malına ve namusuna sahip çıkmayan bir kadın elbette "kişinin en kıymetli hazinesi" olamaz! Hz. Peygamber, sadece bu sözleriyle değil bulduğu her fırsatta kadınlara "saliha hanım" olmanın yollarını göstermiştir.

Geçerli bir nedeni olmaksızın kocasından boşanmayı talep eden kadının cennetin kokusunu alamayacağını belirterek[69] kadına yuvasını dağıtmamasını öğütlemiştir. Bir gün mescidin önünde oturup sohbet eden kadınları görünce, onları eliyle selâmlamış[70] ve

إِيَّاكُنَّ وَكُفْرَانَ الْمُنَعِّمِينَ

"Sakın nimete karşı nankörlük edenlerden olmayın!"[28] demiştir.

Dilini lânete alıştırmanın, vara yoğa beddua etmenin,[72] eşinin fedakârlıklarını görmezden gelmenin ve iyiliğe karşı nankörlüğün pek çok kadın için cehennem gibi acı bir son ile noktalanacağını söylemiştir.[73]

Allah'ın Resûlü, kadının değerini bilen ve onun kendine has özelliklerini önemseyen bir insandı. Kadınlar yaratılıştan gelen bir inceliğe ve cazibeye sahiptirler. Hz. Peygamber, onlardan Allah vergisi olan bu yönlerini kötüye kullanmamalarını ve

[27] Ebû Dâvûd, Zekât, 32.
[28] İbn Hanbel, VI, 457.

insanoğlunun zaaflarına karşı özenli davranmalarını istemiş, yabancıların yanında başkalarını uyarıcı koku kullanarak şuh biçimde dikkat çekmelerini uygun görmemiştir.[74]

Etkileyici bir güzelliği haram yolda harcamalarının, şeytanın emelleri için bulunmaz bir fırsat olduğunu hatırlatarak, hem kadını hem de erkeği uyarmıştır.[75] Aynı zamanda bunun ciddi anlamda bir imtihan vesilesi olduğunu bildirmiştir.[76]

Peygamber Efendimiz, kadını susturmazdı. Verdiği kararı yeniden düşünmesini isteyerek ısrar eden[77]ya da söylediklerine şaşırarak ikna olmayı bekleyen[78] kadınları bile sükûnetle dinledikten sonra cevaplardı. Kadının fikrini almaktan ve tercihine saygı duymaktan rahatsız olmazdı.

İbn Ömer'in teyzesinin kızı, Osman b. Maz'ûn'la ısrar üzerine evlenmiş ama bir türlü bu evliliği benimseyememişti. Annesi, Peygamberimize gelerek, "Allah var, kızım bu işten hiç memnun değil." dediğinde, Efendimiz kadının mutsuzluğunu duymazdan gelmemiş, aksine Osman'ı çağırarak eşini boşamasını istemişti.[79] Yine askerî birliğe katılarak cihada çıkmak istediği hâlde eşinin hacca hazırlandığını söyleyen bir erkeğe, eşini yalnız bırakmayıp onunla haccetmesini söylemişti.[80]

Âlemlere rahmet olan Peygamberimiz, kadının ağırlığını ortaya koymasına ve gerektiğinde karar mercii olmasına da karşı çıkmazdı. Amcasının kızı Ümmü Hânî'ye evlilik teklif etmesine rağmen onun olumsuz cevap vermesi üzerine bu durumu gurur meselesi yapmamıştı. Yaşlandığını ve çocuklarının onu rahatsız etmesinden endişe ettiğini söyleyerek bir Peygamber'in evlilik talebini reddeden bu hanımın kararını tartışmamış, kabullenmişti.

Hatta onun şahsında, evlâtlarına karşı şefkatli olduğu kadar eşinin hukukuna da riayet eden iyi huylu ve hayırlı hanımların hepsini övmüştü.[81] Aynı Ümmü Hânî, bir erkeği emânı altına aldığını ilân edip canının güvencede olduğunu ve kimsenin ona dokunmasına izin vermeyeceğini söylediğinde de bunu onaylamış ve *"Senin emân verdiğin kimseye biz de emân veririz."* demişti.[82] Güçlü bir kadının otorite ilânı anlamına gelen bu uygulama hakkında, *"Kadın toplum içinde emân verme yetkisine sahiptir."*[29] buyurmuştu.

Kadının konumunda yaşanan değişim ya da Allah Resûlü'nün gerçekleştirdiği dönüşüm, baş döndürecek kadar hızlı idi. Kadınların Resûl-i Ekrem'in yanında hissettikleri rahatlık ve duydukları güven, buna alışkın olmayan o günün erkekleri için şaşırtıcı, hatta bir o kadar da ürkütücü olmuştur. Kadının bütün hakları ile varlığını

[29] Tirmizî, Siyer, 26.

kabullenen, kimliğini tanıyan ve ayrı bir kişilik olmasına izin veren bu tavır, alışkanlıklarını alt üst etmeyi gerektiriyordu.

Son dinin Peygamber'i ile sohbet etmekten çekinmeyen, ama Hz. Ömer'in geldiğini duyunca sinen kadınlar, her ne kadar Peygamber'e yeterince saygı göstermediklerini düşünen Hz. Ömer'i öfkelendiriyorsa da Allah'ın Resûlü'nü gülümsetiyordu.[84]

Kimi zaman eşlerinin söz dinlemez olduğundan yakınarak onlara el kaldırmaya yeltenseler de sonuçta, incittikleri kadınlar gece bile olsa soluğu Peygamber'in kapısında alıyor ve Şefkat Peygamberi sabah mescide geldiğinde;

لَقَدْ طَافَ بِآلِ مُحَمَّدٍ نِسَاءٌ كَثِيرٌ يَشْكُونَ أَزْوَاجَهُنَّ لَيْسَ أُولَئِكَ بِخِيَارِكُمْ

"...Bu gece Muhammed'in eşlerine pek çok kadın geldi. Hepsi de kocalarından şikâyetçiydi. Bu adamların sizin hayırlılarınız olduğunu sanmayın!"[30] diyordu.

İslâm Peygamberi, zihinlerde kökleşmiş olan yanlış kanaatleri söküp atmak için uğraştığı risâlet hayatı boyunca kadını himaye etmiş, koruyup kollamış, onun nefes almasını ve bir insan olarak varlığında taşıdığı değerin fark edilmesini arzu etmiştir. Ancak bunu sağlamak kolay değildi. Meselâ, Abdullah b. Ömer bir gün Rasûlullah'ın,

لاَ تَمْنَعُوا نِسَاءَكُمُ الْمَسَاجِدَ إِذَا اسْتَأْذَنَّكُمْ إِلَيْهَا

"Hanımlarınız mescide gelmek için izin isterlerse onlara engel olmayın" dediğini anlatırken oğlu Bilâl kalkıp, "Vallahi onları engelleriz!" diye yemin ederek karşı çıkabilmiştir. Resûl-i Ekrem'e bu kadar yakın bir ailenin evlâdı bile, kadının fitne çıkarmak için kullanacağı kaygısını taşıyarak[86] bu konuda farklı düşünebiliyordu. Oysa sakin bir insan olmasına rağmen o zamana kadar duyulmamış biçimde ağır sözlerle oğluna çıkışan babasının cevabı, herkese ders olacak niteliktedir:

أُخْبِرُكَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَتَقُولُ وَاللَّهِ لَنَمْنَعُهُنَّ

"Ben sana Allah'ın Peygamberi şöyle buyurdu diyorum, sen hâlâ, 'Vallahi onları engelleriz!' diyorsun!"[31]

---

[30] Ebû Dâvûd, Nikâh, 41-42.
[31] Müslim, Salât, 135.

Evet, Peygamber'in varlığı, Allah'ın kadın kulları için huzurun garantisi idi. Onun mübarek bedeni, sığınılacak bir kale gibiydi. Bu beden aralarından ayrıldıktan sonra da kadınıyla erkeğiyle bütün inananlar onun sözlerini dinlemek, davranışlarını örnek almak, yaşam tarzını sürdürmek ve öğrettiklerini unutmamak zorunda idiler. Kadının Peygamber öğretisi ile edindiği haklar, kıyamete kadar korunmalıydı.

Oysa Allah Resûlü'nün vefatının ardından kadın konusunda yaşanan gelişmelerin hiç de iç açıcı olmadığını Abdullah b. Ömer şöyle itiraf ediyordu:

كُنَّا نَتَّقِى الْكَلاَمَ وَالاِنْبِسَاطَ إِلَى نِسَائِنَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم هَيْبَةَ أَنْ يُنْزَلَ فِينَا شَىْءٌ فَلَمَّا تُوُفِّىَ النَّبِىُّ صلى الله عليه وسلم تَكَلَّمْنَا وَانْبَسَطْنَا.

“Biz Hz. Peygamber zamanında hakkımızda vahiy iner de azarlanırız korkusuyla kadınlarımıza karşı kötü söz söyleyemez ve istediğimiz gibi davranamazdık. Ne zaman ki, Hz. Peygamber vefat etti, işte o zaman ağır konuşmaya ve rahatça dilediğimizi yapmaya başladık!”[32]

[32] Buhârî, Nikâh, 81.